

Metod och källmaterial

Reglementen, fackligt material, tidskrifter och tidningar

Källmaterialet för denna studie av galoppsportens historia är både skriftligt och muntligt. För det första har statliga utredningar fått utgöra ett slags bakgrund för studier av hur staten sett på galoppsportens ekonomi och spelets betydelse. Under 1900-talet har galoppsporten behandlats i flera statliga utredningar. För det andra har informationsmaterial från de centrala förbunden, såsom reglementen och kalendrar med statistiska uppgifter, använts. Reglementet är det regelverk som sporten hade och har att hålla sig till. Här framkommer till exempel när det blev tillåtet för kvinnor att rida och från när ryttarna måste bära hjälm. Reglementen har utkommit med ojämna mellanrum och en del av dem finns sparade som okatalogiserat småtryck på Kungliga biblioteket. Andra återfinns hos Svensk Galopp i Hästsportens hus. Att materialet inte är katalogiserat och samlat på ett och samma ställe gör att det är svårt att veta om jag missat något reglemente. Jag tror inte det, eftersom förändringarna av reglementet även kommenterats på annat håll.

När det gäller statistiken är det utifrån denna möjligt att göra sammanställningar som visar på förändring och kontinuitet av antal hästar, löp, hästägare och ryttare. Det går även att studera spelutvecklingen under 1900-talet. Ett problem med materialet är att det bara är de of-

ficiella tävlingarna som återfinns i denna statistik. Galopptävlingar som hållits av lokala föreningar finns inte i denna. Hur stor verksamheten utanför Jockeyklubbens och senare Svenska Galoppsportens Centralförbund samt Svensk Galopp egentligen varit är därför svårt att säga. Jag kommer att belysa denna verksamhet i en framtida studie, utifrån ett material från en ryttdägning i Stora Herrestad. Här anordnades så kallad bygdegalopp under mitten av 1900-talet. Hur representativt detta material är, är svårt att säga, men det är ändå intressant att se att det existerade galoppsport utanför de officiella tävlingarna.¹

För det tredje har tidskrifter och tidningar studerats. Av dessa har den viktigaste varit tidskriften *Trav- och galoppronden* (numera *Travronden*). Att den varit central beror dels på att den är branschens eget organ, dels på att den har utkommit sedan 1932. Här speglas branschens egen syn på galoppsporten. Journalister rapporterar från tävling och träning, Jockeyklubben informerar om förändringar av reglementen, läsarna får även information om vilka tränare och vilka jockeyer som finns att tillgå och utövarna kommer till tals genom insändare. Till en början gavs trav och galopp ungefär lika mycket utrymme, men med tiden har travsporten kommit att dominera tidskriften. Jag har följt det som skrivits om galoppen i varje nummer fram till 1980-talet och därefter har jag läst de artiklar i vinternummret (som är ett tjockare mer påkostat nummer) som handlar om galoppsporten fram till år 2000. Jag har framför allt koncentrerat mig på beskrivningar av hur arbetet runt hästen går till samt hur tidskriften har beskrivit kvinnor och män som varit ryttare, tränare och ägare samt om de säger något om dessa gruppers etniska eller sociala härkomst. Det skulle vara möjligt att göra en analys som är mer koncentrerad på själva tävlandet eller på elitidrottandet i relation till amatörsporten, men det har jag valt att inte göra här. Andra tidskrifter med liknande innehåll som studerats punktvis vid speciella händelser (som till exempel när de första kvinnorna blev ryttare inom den officiella sporten) eller som funnits under kortare perioder är *Hästen*, *Jockey* och *Ulriksdalsbladet*.

För det fjärde har jag använt mig av några kavalleristers berättelser om galoppsporten och sin egen medverkan. När man läser självbiografiska verk som dessa är det naturligtvis viktigt att komma ihåg att den person som skriver boken gör det i en annan tid än den tid som beskrivs. Det kan göra att de berättelser som återges snarare speglar samtiden. Jag har

1 Familjen Piledahls klipparkiv, Stora Herrestad.

bland annat använt mig av de här berättelserna för att illustrera ett traditionellt maskulint ideal som hörde hemma bland militärerna.

För det femte har olika material för att belysa galoppsporten utifrån fackligt perspektiv använts. Varje nummer av tidskriften *Lantarbetaren* har studerats under perioden 1920 till 2000, när *Lantarbetarna* gick upp i *Kommunal*.¹ Tidskriften beskrivs som en av de tidiga facktidskrifterna med en familjekaraktär. Det första numret kom ut 1920, även om det fanns provnummer så tidigt som 1908. Tidigt fanns det i tidskriften artiklar om författande och konst och därigenom stod tidskriften för ett slags kulturutbildning.² Artiklar om galoppsporten är till att börja med få – ungefär en per decennium – och det framkommer tydligt att hästskötarna utgör en udda grupp inom fackförbundet. Under 1980-talet ändras tonen och artiklarna blir fler. Denna utveckling diskuteras i kapitlet om hästskötarna (kapitel 3). Det fackliga arbetet har även speglats genom att jag läst protokollen och korrespondensen från avdelningarna som organiserade de som arbetade inom galoppsporten. Avdelningarna var mycket aktiva på 1930- och 1940-talen, därefter var verksamhetsgraden lägre. Därför kommer analysen av den fackliga aktiviteten framför allt att handla om dessa år. Att materialet ser ut på detta vis har säkert att göra med att avdelningarna då var relativt nya och att många var organiserade. Med tiden har många hästskötare kommit att stå utanför facket.

För det sjätte har dagstidningar använts för att spegla en speciell händelse i galoppsportens historia – spelskandalen 1948, som behandlas i kapitel 1. Galoppsporten förekommer på sportsidorna, men eftersom spelskandalen blir en rättsaffär får den även plats på andra håll i tidningarna. Jag har valt att läsa *Dagens Nyheter*, som hade en livlig och ofta återkommande rapportering från galopptävlingar där såväl tränare och jockeyer kom till tals; *Svenska Dagbladet*, som är något mer sparsmakad i sin rapportering; samt *Aftonbladet*, *Expressen* och *Stockholmstidningen* som under denna period framför allt rapporterar om spelskandalen som rättsfall. Jag har valt att studera tidningarna utifrån frågor om hur skandalen skildras, vems sida tidningen står på och hur tränarna och jockeyerna beskrivs.

1 Stort tack till Manon Hedenborg White som hjälpt till med excerperingen av denna tidskrift.

2 Isaksson 1998, 207–216.

Muntlig historia

Inom denna studie har arton djupintervjuer gjorts med ryttare och tränare inom galoppsporten. Urvalet av informanter har gjorts utifrån tre olika metoder. Jag har velat intervjua både kvinnor och män – sju intervjuer är gjorda med kvinnor och tio intervjuer är gjorda med män. Jag har även velat tala med personer som kan representera olika positioner eller grenar inom sporten. Därför har jag talat med både ryttare och tränare, samt både ryttare och tränare som varit amatörer respektive professionella och som hållit på med slät- respektive hinderlöpning. För att kunna spegla en förändring eller kontinuitet har jag intervjuat personer som upplevt galoppsporten under olika tidsperioder – tio som varit födda på 1920-, 1930-, och 1940-talen samt åtta som varit födda på 1950- och 1960-talen. För att hitta informanterna har jag utgått dels från det skriftliga materialet där olika personer presenterats, dels från snöbollsmetoden. Den senare innebär att man genom en informant får kontakt med andra personer som kan tänkas vara intressanta för studien. Intervjuerna har tagit mellan en och tre timmar och några av informanterna har intervjuats flera gånger.

Informanterna har varit mycket aktiva inom sporten, och flera av dem under en längre tid, vilket gett möjlighet till längre reflektioner om arbetet med hästarna. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att jag inte intervjuat personer som tidigt avslutat sina karriärer på kapplöpningsbanan, vilket kan ge en slagsida åt ett slags framgångshistoria. De som intervjuats har lyckats inom sporten. De personer som inte lyckats lika bra eller av olika anledningar inte fortsatt inom galoppsporten har inte intervjuats. En orsak till detta är att de personerna varit svåra att få tag på. Det blir därför nödvändigt att i samband med analysen av intervjuerna reflektera över att inte alla som någon gång varit inblandade kan ha haft samma erfarenheter som de intervjuade.

Jag har i denna framställning valt att i huvudsak inte anonymisera informanterna. Frågan om anonymisering har diskuterats med informanterna och bara en av de intervjuade ville inte ställa upp med sitt namn – vilket naturligtvis har respekterats. Frågan om anonymisering är naturligtvis viktig särskilt om informanterna delger intervjuaren känsliga uppgifter. I två fall har jag valt att anonymisera uppgiftslämnaren och i de fall jag har bedömt att uppgifter kan anses känsliga för informanten har jag valt att försöka belägga dessa uppgifter på annat sätt än genom

intervjun och i så fall hänvisat till skriftligt material. Att göra på detta vis kanske kan anses tveksamt och frågan om anonymisering aktualiseras, men eftersom jag menar att informanterna har rätt till sin egen historia och att få sitt namn i historieböckerna har jag valt att ge dem plats med autentiska namn.³

Att arbeta med intervjuer som källmaterial är spännande. Det är möjligt att ställa frågor och följdfrågor till människor som var med och som kan tala om hur det var. Är det något man inte förstår går det att ställa om frågan. Jag har jobbat med intervjuer på flera sätt. För det första har jag gjort djupintervjuer; för det andra har jag haft flera informella samtal med personer som är aktiva i sporten idag. De informella samtalen har många gånger hållits på stallbacken. Här har även observationer gjorts. Jag har inte använt de senare i någon större utsträckning som källmaterial för undersökningen, eftersom de på intet sätt varit systematiska.

Jag har jobbat med intervjuerna utifrån en semistrukturerad modell.⁴ Djupintervjuerna är i de flesta fall inspelade på band eller diktafon och sedan transkriberade. I två fall visade det sig när jag kom hem att bandspelaren inte fungerade. I ett annat fall fungerade det dåligt att sätta på bandspelaren eftersom jag följde med informanten i arbetet. Därför har jag även fört anteckningar under intervjuerna och när jag kommit hem.

För att skapa en miljö som informanten själv har känt sig bekväm i har informanterna fått välja var de ville bli intervjuade. Flera av intervjuerna har utförts i informanternas arbetsmiljö. Det har varit bra eftersom jag då fått tillfälle att se hur personen i fråga arbetat, vilket varit syftet med intervjun. Vid något tillfälle har informanten intervjuats hemma hos mig och vid ett annat tillfälle har jag varit hemma hos informanten.

Det finns ett antal källkritiska och metodologiska problem som forskare behöver förhålla sig till när intervjuer används som källa. Ett handlar om vad man egentligen får veta när man frågar någon hur det var förut. Som forskare måste man vara medveten om att informantens berättelse är en tolkning av det som skedde.⁵ En person kan välja att betona något speciellt. Man kan även välja att utelämna något som man uppfattar kan vara skadligt för en själv eller för någon annan, eller så

3 Om värdet med att ge personer som annars skulle ha varit osynliga i historien en röst, se Thompson 2000, t ex 6–7.

4 För frågorna se Bilaga 4.

5 För en diskussion om detta se bland andra Frisch 2003, 29–37; Grele 2003, 38–52.

utelämnar man något för att det är för svårt att berätta om en specifik händelse.⁶ Dessutom påverkar minnet naturligtvis berättandet. Det går till exempel att skilja mellan ”minnet” och det någon ”minns”. Minnet är ”redigerat”, medan en person även kan minnas andra saker vid direkta frågor.⁷

Att tolkningen börjar redan vid berättandet, skiljer det egentligen inte från annat material. Jag har förhållit mig till denna första tolkning på två sätt. För det första har jag använt mer material än bara intervjuerna. Jag har studerat statistik över antalet ryttare, tränare, ägare, från vilken social miljö de olika personerna kom (eftersom titlar anges), samt huruvida de varit kvinnor eller män. Statistiken visar även totalisatoromsättning. För det andra har jag låtit olika informanter tala om samma saker och om berättelserna har skiljt sig har jag ställt frågor om dessa skillnader. Jag har även försökt välja informanter som representerar olika miljöer så att berättelserna kan innehålla olika perspektiv och på detta sätt ställas mot varandra.

Källmaterial kan bara visa oss skärvor av historien och precis som vid granskningen av annat källmaterial måste forskaren ställa frågor om vem som berättar; vad man talar om; hur man talar om det; samt om det kan finnas skäl för den intervjuade att framställa historien på något särskilt sätt.⁸ Vidare är det viktigt att minnas att man som intervjuande forskare är medskapande, i det att man genom sin person påverkar vad som sägs och inte sägs.

Vem berättar

Det är självklart att informantens person påverkar berättelsen. Därför räcker det inte med att bara studera det som berättas. Informantens berättelse påverkas dessutom av genus, ålder, social klass, etnicitet och politisk åskådning.⁹ En ytterliggare aspekt att beakta är vilken roll informanten själv spelade i en process. En analys av den amerikanska 1930-talsdepressionen speglad genom intervjuer visar att berättelser kan variera beroende på om personen i fråga levde ett privat och ano-

6 För det sistnämnda se till exempel Passerini 2003, 53–62.

7 Lummis 2003, 273–275. Se även Lars-Göran Nilssons forskning om minnet, till exempel <http://www.psy.umu.se/memory/Betula/Betulaprojektet.html> 2007–05–10.

8 Frisch 2003, 34.

9 Sangster 2003, 87–100.

nymt liv under perioden eller om han eller hon agerade aktivt.¹⁰ Jag har försökt att hitta olika personer med olika typer av erfarenheter och dessutom försökt att förhålla dessa till varandra.

Som redan påpekats har jag intervjuat personer i olika åldrar framför allt för att kunna studera en eventuell förändring. Eftersom jag bland annat ville komma åt hur den manliga galoppporten kommit att bli kvinnlig, ville jag höra berättelser från både män och kvinnor om hur de uppfattade denna utveckling. Undersökningar visar att män och kvinnor berättar om sin historia på olika sätt.¹¹ En studie av minnen från Gulag, visar att kvinnor beskrev fler detaljer från lägren och var mer öppna när det handlade om sina känslor inför tortyr och mer ärliga när det gällde sexuella relationer än männen.¹² I en avhandling om handelsanställda åskådliggörs hur kvinnorna var mindre benägna att framhålla sig själva och sina egna förtjänster än männen.¹³ Därför är det intressant att intervjua både kvinnor och män. Jag har inte hittat tydliga skillnader som påminner om de i studierna av Gulag och handelsanställda, men eftersom jag varit intresserad av genusarbetsdelning har det varit viktigt att studera hur både kvinnor och män beskriver denna.

Vem frågar

En viktig aspekt av muntlig historia har varit att synliggöra grupper som inte tidigare varit synliga i historien. I sin klassiska bok, *The Voice of the Past*, har Paul Thompson diskuterat hur muntlig historia på detta sätt kan bli en frigörande kraft och en demokratisk kraft. Människor kan själva skapa sin historia.¹⁴ Inom feministisk ”oral history”-forskning har denna etiska dimension utvecklats vidare. Några har menat att intervjun måste vara jämlik – vi måste skapa en jämlik situation där både intervjuare och informant är medskapare.¹⁵ Ett sådant resonemang skulle kunna leda till att vi bara intervjuar dem vi är jämlika med. Det skymmer dessutom det faktum att en sådan jämlikhet bara är chimär. Trots

10 Frisch 2003, 34.

11 Bland andra Sangster 2003, 87–100.

12 Sherbakova 2003, 244.

13 Åmossa 2004, 30–31.

14 För en lång diskussion om detta perspektiv, se Thompson 2000; se även Thor 2006, 41–52.

15 För referenser till ett sådant sätt att resonera se Sangster 2003, 92.

jämlikhetssträvanden är det forskaren som är i överläge. Det är vi som frågar och senare vi som tolkar det som är sagt.¹⁶

Men hur påverkar då den som intervjuar? Sjäklart påverkar vi genom valet av frågor och tekniker för att locka fram minnet.¹⁷ Jag har arbetat utifrån livsberättelser där informanterna har berättat om sina liv. En livsberättelse är spännande och forskaren får mycket information – ibland för mycket om sådant som man egentligen inte behöver för att lösa forskningsuppgiften. Därför kan det vara meningsfullt att utgå från ett familjetråd eller använda dagboksanteckningar. Jag har valt att be informanterna att berätta sin livsberättelse i relation till arbetet med hästar utifrån frågor som: när började du rida; när började du med galoppsporten? Syftet med det har varit att jag velat fokusera på den del av deras berättelse som hade att göra med hästsporten. Livsberättelsen förutsätter förstås att människor faktiskt minns. För att locka fram minnen kan det behövas andra tekniker som att intervju i grupp¹⁸, att man använder sig av fysiska objekt för att locka fram minnet såsom fotografier, verktyg eller kläder, eller att man med gemensamt ritade bilder visualiserar minnet. Jag har inte använt mig av någon specifik metod för att locka fram minnen. I något fall har jag tillsammans med informanten tittat på informantens egna bilder och tidningsklipp. Utifrån dessa har sedan en livsberättelse formats.

Men forskaren påverkar inte bara genom frågor och tekniker för att locka fram svaren, utan även genom sättet att fråga. Lite löst skulle man kunna säga att man för att göra en bra intervju behöver vara intresserad av det informanten har att säga, vara empatisk och att man måste vara en god lyssnare. Att det inte är helt oproblematiskt visar en artikel där författaren skriver om sina egna erfarenheter med att intervju kvinnor på landsbygden och visar att hon inte fick ut det hon ville av intervjuerna dels för att hon höll sig för nära sitt frågeschema, dels för att hon inte ville ”pressa” informanterna när de inte ville berätta om vissa saker.¹⁹ Jag har försökt att fråga vidare och inte hålla mig för nära schemat. Samtidigt har det funnits situationer när jag valt att inte fråga vidare eftersom informanten uppenbarligen inte velat tala om det jag frågat. Det har framför allt gällt de yngre informanterna och då har jag låtit bli att pressa dem på svar. Inte minst eftersom de var mitt i sina yrkeskarriärer

16 Sangster 2003, 93. Se även Portelli 2003, 72.

17 Slim & Thompson with Bennett & Cross 2003, 114–125.

18 För diskussioner av arbete med forskningscirklar, se till exempel Olsson 2006 samt Hansson 2006.

19 Anderson & Jack 2003, 159.

och kunde vara rädda för att deras svar skull kunna påverka deras nutida relationer. Äldre informanter var mer fria i sitt berättande.

Intervjuaren får inte heller ta över samtalet och själv försöka påverka informanten vilket kan vara särskilt känsligt om man intervjuar personer vars åsikter man inte delar. Ofta har muntlig historia handlat om att synliggöra osynliga grupper och att ge dem en historia. Centralt har varit ett underifrånperspektiv. Men vad händer när de man intervjuar redan har makt, eller i de fall man intervjuar personer som man inte vill ge makt. Över detta reflekterar en forskare som intervjuat personer från Ku Klux Klan.²⁰ Hon var beredd dels på att informanterna inte skulle våga tala om vad de tyckte eftersom de visste vem hon var, dels på att hon inte skulle kunna känna någon empati för dem. Det visade sig att de personer hon intervjuade inte höll tillbaka sina åsikter, kanske som en följd av att hon hittat dem genom annonser och att den fyrkantiga bild hon hade av medlemmarna blev mer komplex genom intervjuerna. Hon fick då brottas med sin oro över att hennes intresse för denna grupp och intervjuerna med dem skulle kunna användas för att öka Klanens makt. Hon menar att det visserligen kan ske om forskaren inte är medveten om hur texterna kan användas, men menar samtidigt att hon genom att analysera intervjuerna kan visa under vilka omständigheter som vanliga människor kan komma att dras till extremhögern och på det sättet kan analyserna faktiskt användas politiskt för att undvika att högerextrema organisationer växer sig starka.

Det finns även andra mindre uppenbara sätt att påverka – inte minst genom samspelet mellan den som intervjuar och informanten. En feministisk forskare ger exempel som handlar om hennes egna funderingar över en specifik intervju med en man i facket. Det är troligt att mannen i fråga överdrev sin egen radikala roll i fråga om kvinnors rättigheter i facket, dels på grund av sin politiska åskådning, dels på grund av hennes egen person, som feminist.²¹ Det är möjligt att min position som kvinna och historiker som undersöker genusarbetsdelning har påverkat informanternas svar. Ingen har uttryckt att de inte tycker att kvinnor ska träna eller rida hästar – men att man inte svarat på detta vis kan även tyda på att det skulle vara en oacceptabel åsikt idag. För att undersöka huruvida det finns andra attityder skulle fler observationer behöva göras.

20 Blee 2003, 333–343; se även Estvall 2006, 53–64.

21 Sangster 2003, 89.

Man kan även fundera över frågan om hur intervjun påverkas av att den som intervjuar vet mycket eller lite om det som intervjun ska handla om och hur nära forskaren kan stå en intervjuperson. Det finns forskare som menar att det är viktigt att forskaren kommer utifrån för att man på det sättet kan behålla en objektivitet och för att man inte behöver bli personligt engagerad. Samtidigt kan det personliga engagemanget vara en förutsättning för en bra intervju. Ett stöd för detta argument återfinns i en studie där en forskare intervjuat sin mor om hennes liv. Hon menar att den intervjun hon gjorde inte hade varit möjlig om intervjuaren varit en annan. Hennes mor svarar själv att hon aldrig skulle ha berättat sin historia för någon annan. I mitt fall tror jag att mina egna erfarenheter av hästar och stallkötsel varit viktiga för att jag ska ha fått komma in och lyssna till berättelser om galoppsporten. Informanterna har ofta hört sig för om vilken erfarenhet jag har haft och har sedan refererat till denna i våra samtal. Att ha varit i kontakt med och ridit kapplopningshästar, vilket jag har om än i mycket liten utsträckning, gjorde att informanterna kände att jag kunde förstå vissa svårigheter. Den brittiska socialantropologen Rebecca Cassidy berättar om liknande upplevelser när hon gjorde fältarbete i Newmarket – den brittiska galoppsportens centrum.²² Samtidigt kom jag utifrån eftersom jag framför allt rident inom andra grenar och det gjorde att jag kunde ställa frågor om saker som är självklara inom galoppen, till exempel om vad man behöver vara bra på. Etnologen Sara Berglund, som gjort fältarbete och intervjuat personer inom travsporten beskriver hur hon fått något olika svar beroende på hur mycket hon avslöjat om sin egen kunskap. Ju längre hon arbetat med sitt material, desto mer förberedd var hon för varje intervju. Samtidigt visade det sig att en av de riktigt bra intervjuerna hölls när hon bestämde sig för att inte berätta om sin bakgrund inom hästsporten.²³ Jag har inte gjort något liknande prov, men försökt vara så öppen som möjligt under varje intervju, trots att min kunskap om galoppsporten självklart växt med tiden.

Vad sägs

Det sagda står inte otolkat. Tolkningen börjar omedelbart och stannar inte vid den första återgivningen – det vill säga när informanten berättar

22 Cassidy 2002

23 Berglund 2006, 24–27.

tar sin historia för den som intervjuar. Tolkningen går vidare när intervjuerna transkriberas.²⁴ De flesta av intervjuerna är transkriberade så nära som möjligt, trots att talspråket på ett sätt inte lämpar sig för att skrivas ned. Jag har lagt till kommentarer som ”skrattar”, ”sitter tyst en stund” och ”någon kommer förbi”, men jag har inte markerat om meningarna går upp eller ned i tonen. Ett problem med att skriva ned det talade språket ordagrant är att vi har andra förväntningar på det skrivna språket. När vi talar använder vi ord som fyller ut tystnaden, eller markerar att vi tänker eller håller med, men som egentligen saknar betydelse för det som sägs. De flesta talar dessutom ofta i ofullständiga meningar. Genom att ändra språket till de konventioner som det skrivna språket har missar vi viktig information om hur något faktiskt sagts.²⁵ Men att jag transkriberade till talspråk gjorde att jag fick problem när jag skickade tillbaka intervjuerna till informanterna. Några av dem blev upprörda och menade att det var svårt att läsa talspråket på detta sätt och att de tyckte att de framstod som oklara. Andra ville stryka sådant som de ansåg alltför personligt. Jag har därför valt att göra om språket i de direkta citaten, så att det har blivit skrivspråk i dessa – trots att jag själv anser att man missar något av den faktiska källan. I intervjuer utförda efter de första samtalen med de informanter som läst sina intervjuer, valde jag att redan i transkriberingen göra om intervjuerna till skrivspråk. Jag har även strukit uppgifter som informanterna själva ansåg vara alltför personliga.

Redan genom att använda transkriptionen, snarare än den talade intervjun på band, som källa har vi alltså gått miste om ursprunget. Samtidigt har vi redan genom att använda ljudupptagning, men inte bilder, missat viktigt information.²⁶ Människor talar genom hållning, gester och minspel. Allt sådant går förlorat när vi gör en ljudupptagning. Jag har ändå valt bort möjligheten att videofilma intervjuerna – dels för att det är en mer arbetskrävande process, dels för att jag tror att informanterna skulle känna sig obekväma om de blev filmade. Mina intervjuer varade som mest i några timmar. Jag tror att förutsättningen för att man ska lyckas med en dokumentation som inte känns obekvämt är att man filmar mycket länge.²⁷

24 Tack till Manon Hedenborg White som hjälpt till att transkribera intervjuerna.

25 Samuel 2003, 389–392. Se även Portelli 2003, 64–65.

26 Sipe 2003, 379–388.

27 Stina Gardell, dokumentärfilmare, menar att när man filmar är det viktigt att man filmar mycket. Därefter kan man välja ut vilka sekvenser som används. Samtal med Stina Gardell hösten 2005.

Tystnaden inför vissa händelser måste också tolkas. Vad talar man inte om? I en artikel om arbetsideologi i Italien framkommer att informanterna undvek att tala om arbetet under perioden mellan 1922–25 till 1941–43. Istället talade man om privatlivet.²⁸ I en avhandling om handelsanställda på NK visas att informanterna väljer att berätta sin historia utifrån arbetsgivarens perspektiv. Det betyder att de valde att berätta att det inte fanns några konflikter mellan de som arbetade och arbetsgivaren. Trots det framkom att sådana konflikter självklart existerade – men de var inget man talade om. Istället framhölls ”NK-andan”. Tystnaden i sig är intressant och talar om att vissa ämnen är brännbara och svåra att tala om. Dessa måste tas i beaktande när materialet tolkas. I relation till galoppsporten har det varit särskilt svårt att diskutera olika typer av fusk eller huruvida det funnits konflikter mellan män och kvinnor på galoppbanan. Dessa förhållanden har därför analyserats utifrån skriftligt material.

Inom muntlig historia har det även påpekats att det kan vara svårt att avgöra vad som är personens egna personliga minnen och vad som tillhör ett slags kollektiva minnen.²⁹ Ett kollektivt minne kan bli hegemoniskt och på det sättet undertrycka andra privata minnen. Att det kan vara på detta sätt visar en studie av minnen från Gulag. Till en början var berättelserna försiktiga, men med tiden tycks berättandet och detaljerna ha ökat. Berättelser påminde dessutom om varandra och ibland återfanns upprepningar. Inte minst kan en sådan utveckling bli en följd av minnesinsamlingar och upptecknandet av minnen. De har blivit en del av ett kollektivt minne som flera personer, än de som faktiskt var där, anser sig minnas. Jag är osäker på om jag mött några kollektiva minnen hos mina informanter. Något som talar mot detta är att jag inte upplevde att olika personer berättar samma historia. Detta har jag inte heller märkt av i min läsning av de transkriberade intervjuerna.

28 Passerini 2003, 60.

29 Popular Memory Group 2003, 75–86; Sherbakova 2003, 235–245.